

Terugkeer van dagvlinders en libellen op Natuurrijk

In 1977 is door Birgitte en Kees Beart 1,2 hectare agrarisch grasland aangekocht in de Krimpenerwaard, met als doel er natuur te ontwikkelen en ervaring met natuurbeheer op te doen. Ze noemden het terrein 'Natuurrijk'. Inmiddels is het terrein uitgegroeid tot een divers bosje te midden van een grootschalig agrarisch landschap.

Kees en Birgitte wilden graag dat het door hen aangelegde natuurterrein voor de toekomst behouden zou blijven. Daarom zochten zij een natuurorganisatie die het terrein ten geschenke wilde ontvangen en het beheer zonder jacht, mest en bestrijdingsmiddelen wil voortzetten als zij dat zelf niet meer kunnen. Dat bleek moeilijker dan gedacht. De grootste natuurorganisatie in de Krimpenerwaard wenste geen onroerend goed te bezitten, het Zuid-Hollands Landschap vond het prachtig, maar het onderhoud te duur en de Partij voor de Dieren vond het beheren van natuurterrein geen core-business. Om de toekomst van het terrein veilig te stellen is in 2019 de Stichting Natuurrijk opgericht.

Tekst:
Thijs Willems &
Kees Beart
Stichting Natuurrijk

In 2018 werd het aangrenzende perceel onderdeel van de groenblauwe dooradering. Dit zijn verbindingszones tussen grotere natuurgebieden in ons land. Begin 2019 vonden er veel werkzaamheden ten gunste van de natuur plaats in opdracht van de provincie Zuid-Holland. Ook startten de onderhandelingen met Stichting Natuurrijk over de verkoop van het aangrenzende perceel aan de stichting.

**"Land van de buurman komt
maar één keer te koop."**

In 2021 is een aangrenzend perceel officieel aangekocht. Hierdoor is het natuurterrein toegenomen tot bijna 3,5 hectare in oppervlakte. De aankoop werd mogelijk door een genereuze schenking van de toenmalige secretaris van de Stichting Natuurrijk George de Valk en zijn vrouw Sophie. Tegelijkertijd schonken Birgitte en Kees hun Natuurrijk aan Stichting Natuurrijk.

Werkzaamheden op het nieuwe perceel

De oeverzone van de aangrenzende sloot is geleidelijk aflopend gemaakt en op de deels afgegraven bodem is een rijkdom aan bedreigde plantensoorten ingezaaid. Vandaag de dag staan er onder meer echt duizendguldenkruid, klokjesgentiaan, Spaanse ruiter,

kleine zonnedaauw, grote ratelaar, rietorchis en stijve ogentroost. Deze botanisch zeer soortenrijke zone wordt jaarlijks met de zeis gemaaid en opkomende bosopslag wordt handmatig verwijderd.

Kees Beart

Het toegangshek tot het nieuwe perceel.

Verder zijn er op het perceel enkele poelen aangelegd. De rest van het perceel is niet afgegraven, maar kent sinds 2019 een beheer van tweemaal per jaar machinaal maaien en afvoeren. Doordat de bodem door jarenlang agrarisch gebruik zeer voedselrijk is geworden, is de vegetatie hier nog vrij soortenarm en wordt deze gedomineerd door grote vossenstaart. Een illegale slootdemping in het middendeel van het perceel die in opdracht van de provincie Zuid-Holland afgedekt is met 60 centimeter grond, is begroeid met een gevarieerde strooiselruigte van akkerdistel en grote brandnetel, en wordt gedeeltelijk meegemaaid met de rest van het perceel.

Libellen keren langzaam terug door aanleg poelen

Voordat het nieuwe perceel werd ingericht als natuurgebied, kende dit een intensief agrarisch beheer, evenals de meeste percelen in de directe

omgeving van Natuurrijk. De sloten hebben een slechte waterkwaliteit door een combinatie van overbemesting, jaarlijks schoningsbeheer en een grote populatie Amerikaanse rivierkreeften die de oevervegetatie fijn knipt. De libellenfauna is dan ook buitengewoon arm en bestaat vrijwel uitsluitend uit het lantaarntje. Juist van deze soort is bekend dat hij relatief goed bestand is tegen watervervuiling.

In de recent aangelegde poelen is de libellenfauna nog altijd arm. Wel valt op dat hier duidelijk meer soorten aanwezig zijn dan in de grenssloten. Naast het lantaarntje komen hier onder meer nu ook de gewone oeverlibel, de grote keizerlibel en de viervlek voor. Deze soorten zijn kenmerkend voor stilstaande, licht zure wateren met kale oevers. Het gaat hier momenteel dan ook nog om een prille pioniersgemeenschap, maar de kans dat zich in de nabije toekomst meer soorten zullen vestigen is zeker aanwezig. Hiervoor is het wel van belang dat de kreeften de poelen niet allemaal weten te bereiken, omdat hun aanwezigheid de vorming van een oever- en watervegetatie sterk belemmert.

Herstel dagvlindergemeenschap op voormalig agrarisch grasland

Voor de dagvlindergemeenschap geldt hetzelfde als voor de libellengemeenschap. Er lijkt sprake van licht herstel.

Voordat het perceel werd ingericht, was er net als in het omringende landschap sprake van intensief agrarisch beheer. Zowel nectarplanten als waardplanten waren amper aanwezig. Doordat de sloot-oever inmiddels is omgevormd tot een geleidelijke en zeer bloemrijke oever is van een nectargebrek geen sprake meer. Ook in het perceel zelf is door de aanwezigheid van akkerdistels sprake van een goede nectarvoorziening in de zomermaanden. Daar komt bij dat de grote brandnetel, een belangrijke waardplant voor enkele algemene dagvlindersoorten, op de voormalige sloot door het midden van het perceel uitbundig voorkomt.

Het gevolg is dat de vrijwel steriele uitgangssituatie is veranderd. Alle brandnetelvlinders komen inmiddels weer in het gebied voor (atalanta, distelvlinder,

dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia en landkaartje). De dichtheden van met name kleine vos, dagpauwoog en atalanta zijn daarbij redelijk hoog te noemen. Behalve brandnetelvlinders, zijn ook andere algemene dagvlindersoorten – met dank aan de verbeterde nectarbeschikbaarheid – weer van de partij. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de citroenvlinder en drie witjes (klein geaderd witje, klein koolwitje en groot koolwitje).

Net als bij de libellen, geldt voor de dagvlinders dat een echt soortenrijke gemeenschap nog niet is ontstaan. Vrij gebruikelijke graslandvlinders zoals het bruin zandoojje, het icarusblauwtje en het zwartsprietdikkopje hebben zich nog niet weten te vestigen. Door het maai-beheer gefaseerd uit te voeren en het maaisel af te voeren zal het terrein naar verwachting in de nabije toekomst soortenrijker worden op het gebied van dagvlinders. De aanwezigheid van de sterk bedreigde argusvlinder, maar ook algemenere graslandvlinders zoals de kleine vuurvlinder en het oranje-tipje geeft aan dat er zeker potentie is voor het verdere herstel van een soortenrijke, grasland gebonden dagvlindergemeenschap in het gebied.

De toekomst

Het werk voor Natuurrijk is nog niet klaar. Er is een inrichtingsplan gemaakt voor het nieuw aangekochte deel. Dit inrichtingsplan bevat onder andere een plattegrond met 21 natuurbouwstenen of landschapselementen die ten goede moeten komen voor de biodiversiteit. Bijvoorbeeld de aanleg van een greppelpoel, een hoogstamweide en een keverbank. De realisatie van deze elementen is nog niet eenvoudig. Maar door de inzet van Kees en Birgitte en vrijwilligers van de stichting is al wel een kleine oase ontstaan te midden van agrarisch grasland. En met de juiste maatregelen weten hopelijk meer en meer libellen, vlinders en andere insecten het nieuwe deel, en natuurlijk de rest van Natuurrijk, te vinden.

Meer informatie over het gebied:
www.stichtingnatuurrijk.nl ●

Verschillende soorten weten het nieuwe perceel van Natuurrijk te vinden. Van boven naar beneden: atalanta, lantaarntje, klein koolwitje & houtpantserjuffer.